

moet niet vergeten dat deze mede is gebaseerd op ervaringen in andere landen over perioden van een redelijk aantal jaren. Hoewel de duur van de immuniteit na vaccinatie met levend virus niet getalsmatig is bepaald, blijkt een natuurlijke infectie levenslange immuniteit te geven ook bij geïsoleerd levende bewoners van noordelijke streken waar mazelen niet endemisch is.

Men kan in dichter bevolkte landen moeilijk nagaan of de immuniteit die een aantal jaren na enting serologisch en epidemiologisch is vastgesteld, berust op de enting als zodanig of mede wordt bepaald door subklinische reïnfecties met circulerend wild virus.

Het is niet gebleken dat de viruscirculatie door enting van kinderen in de praktijk zo gemakkelijk wordt onderbroken. In ieder geval zou dit laatste niet het doel behoeven te zijn. Het gaat erom de natuur een stap vóór te zijn, opdat de anderszins onvermijdelijke infectie nu met een verzwakt virus kan plaatsvinden.

Tot nu toe werd geen verschuiving van mazelen naar een hogere leeftijd als gevolg van vaccinatie waargenomen. Het is dan ook niet nodig om ouders te belasten met theoretisch veronderstelde problemen die zich ook elders niet hebben voorgedaan. Dit denkbeeldige bezwaar staat in geen redelijke verhouding tot de voordelen van tijdige immunisatie tegen een vrijwel niemand sparende ziekte die een vaak onderschatte belasting aan complicaties veroorzaakt.

BOEKAANKONDIGINGEN

H. U. ZOLLINGER, *Pathologische Anatomie*. Band I. Allgemeine Pathologie. 4e druk. 408 bl., 161 fig. Georg Thieme, Stuttgart 1975. Prijs: ingen. DM. 19,80.

ZOLLINGER's leidraad voor de algemene pathologie heeft duidelijk bewezen in een behoefte te voorzien. De vierde druk is thans uit. Hierin zijn verschillende hoofdstukken zoals die over ontsteking, immunologie en virusaandoeningen opnieuw bewerkt en aangepast. Het aantal schematische afbeeldingen is uitgebreid.

Ook deze nieuwe druk is zeer geschikt als hulpmiddel bij de studie van de algemene pathologie, al kan het moeilijk een leerboek vervangen. Dat laatste is trouwens ook niet de opzet geweest van de auteur.

C. A. WAGENVOORT

Atherosclerosis III. (Proceedings of the third international symposium, 1973.) Onder redactie van G. SCHETTLER en A. WEIZEL. 1034 bl., 349 fig., 222 tabellen. Springer-Verlag, Berlijn 1974. Prijs: geb. DM. 78,—.

Dit verslag van het derde internationale symposium over atherosclerose bevat een grote hoeveelheid waardevolle informatie, die veelal op indringende wijze is weergegeven.

Congresboeken lijden vaak aan het euvel van een weinig uitgebalanceerde, min of meer door toeval tot stand gekomen inhoud, die onoverzichtelijk is ingedeeld. De „editors”

INGEZONDEN

Inwendig maandverband

Naar aanleiding van het antwoord op vraag 32 (1975) over het gebruik van inwendig maandverband zou ik mededeling willen doen van de volgende waarneming.

Ongeveer 1½ jaar geleden kwam een patiënte van 45 jaar op mijn spreekuur met als klacht een stinkende vaginale afscheiding. Op haar twintigste jaar was in Engeland wegens een carcinoma in situ portio-amputatie bij haar verricht.

Enige tijd voor dit spreekuurbezoek had patiënte met deze klacht nog een gynaecologische polikliniek van een academisch ziekenhuis bezocht, alwaar geen nieuwe afwijkingen waren vastgesteld.

Toen ik haar onderzocht bleek in speculo dat er een stukje grijzige massa uit de opening naar het cavum uteri stak. Met behulp van een anatomische pincet kon het er makkelijk uitgetrokken worden en langzamerhand verscheen uit het cavum uteri de bekende tampon met de ronde top, een penetrante geur verspreidend, die mijn praktijkruimte enige tijd onbruikbaar maakte.

Na enig nadenken vertelde patiënte dat ze deze tampon ongeveer 1 maand geleden had ingebracht en kennelijk vergeten was hem weer te verwijderen.

Mede door deze ervaring is mijn voorbehoud tegen intravaginale tampons nog niet verdwenen.

Literatuur: Vraag 32 (1975) *Ned. T. Geneesk.* 119, 1631.

's-Gravenhage, oktober 1975

R. SCHÜCHNER

hebben dit probleem behendig weten te omzeilen. Zelfs de workshops zijn op ongedwongen wijze in dit werk geïntegreerd. Bovendien zij vermeld, dat zelfs de moeilijk te realiseren illustraties (elektronenmicroscopie e.d.) opvallend gaaf zijn uitgevallen.

Het boek kan warm worden aanbevolen; men raakt er niet in uitgelezen.

W. H. BIRKENHÄGER

Guidelines for evaluation of drugs for use in man. Report of a WHO scientific group. (WHO, technical report series nr. 563.) 59 bl. World Health Organization, Genève 1975. (Voor Nederland: Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage.) Prijs: ingen. Zw.fr. 7,—.

Onder voorzitterschap van Prof. D. R. LAURENCE heeft een groep deskundigen richtlijnen opgesteld voor geneesmiddelenonderzoek, in het bijzonder onderzoek van nieuw gesynthetiseerde stoffen. Systematisch wordt aangegeven aan welke eisen het onderzoek in de verschillende stadia moet voldoen en welke problemen bij het onderzoek kunnen opdoemen.

De inhoud van dit rapport dient onderdeel te vormen van het onderwijs in de farmacologie c.q. farmacotherapie dat aan aanstaande artsen wordt gegeven.

JAN VAN DER MEER